

บทที่ 5

กรณีประเทศไทย : การพัฒนากับความมั่นคงมนุษย์

ประเทศไทยเริ่มแปลงโฉมครั้งใหญ่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่สี่ เพื่อให้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมและก้าวสู่ความศิวิไลซ์หรือการเป็นแบบตะวันตกพร้อมกับคงเอกลักษณ์ของตนไว้ การสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชาติหรือสิ่งที่เรียกว่า "ความเป็นไทย" ดำเนินไปพร้อมกับการปฏิรูปประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ-การเมือง-สังคม การปรับเปลี่ยนนโยบายตามสถานการณ์ที่โหดผ่านสงครามโลก 2 ครั้ง สงครามเย็นอันยาวนาน กล่าวโดยทั่วไป ถือว่าเป็นการแปลงโฉมไปตามเส้นทางของทุนนิยม ประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศในโลกที่สามทั่วไป ต้องดิ้นรนต่อสู้ในการรักษาความเป็นอิสระ การยกระดับคุณภาพประชากร การสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาการศึกษาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสถาบันทางการเมืองที่เหมาะสม บนเส้นทางอันคดเคี้ยวนี้ ความคิดเรื่องการ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ของราษฎรดูเหมือนดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยทางนโยบายและทางวาจา

ความเป็นมาของการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาล

การพัฒนาประเทศก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง (ระหว่าง พ.ศ.2394-2475) การพัฒนาประเทศในช่วงนี้มีที่ควรกล่าวถึง ได้แก่

- 1) การสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติ และแนวคิดชาตินิยม ซึ่งขึ้นสู่จุดสูงสุดในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม
- 2) การไถ่ค้นทางเศรษฐกิจ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญได้แก่ทางรถไฟ บริการสาธารณสุขไปรษณีย์ การตัดถนน การเกษตรเชิงพาณิชย์และการส่งออก
- 3) การปฏิรูปทางแรงงาน การเลิกไพร่และเลิกทาส สร้างแรงงานที่เสรีขึ้น การนำแรงงานเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะแรงงานชาวจีน
- 4) สร้างระบบภาษีอากรใหม่
- 5) การปฏิรูปการปกครอง จัดการปกครองที่รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เพื่อสร้างรัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่ ให้ข้าราชการกินเงินเดือนจากส่วนกลาง เกิดการกบฏขึ้นหลายครั้ง ขณะที่สร้างระบบราชการใหม่ขึ้นมา ซึ่งต่อมาส่วนหนึ่งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475
- 6) การปฏิรูปทางด้านกฎหมายและศาล จัดระบบความยุติธรรมให้เป็นหนึ่งเดียว

7) การปฏิรูปทางวัฒนธรรม เลิกประเพณีบางอย่าง รับวัฒนธรรมตะวันตกมา พร้อมกับดัดแปลงให้เข้ากับลักษณะความเป็นไทย

8) การปฏิรูปการศึกษา มีทั้งด้านการจัดการศึกษาในระดับประถม ไปจนถึงการส่งคนไปศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งบุคคลเหล่านี้กลายเป็นผู้นำในประเทศต่อเนื่องเป็นเวลานาน

การพัฒนาประเทศในสมัยคณะราษฎร (พ.ศ.2475-2489)

ประเทศไทยก้าวสู่การสร้างรัฐทุนพัฒนาอย่างจริงจังในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้เสนอหลัก 6 ประการ ซึ่งมีการคำนึงถึงความมั่นคงมนุษย์อย่างเด่นชัด หลักดังกล่าว ได้แก่

1) จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลายไว้ให้มั่นคงความเป็นเอกราชทั้งหลายของประเทศ เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ หลักเอกราชนี้จำเป็นสำหรับประเทศในโลกที่สาม เพราะว่าหากประเทศถูกรบครองแล้ว ก็ยากที่จะประกันความมั่นคงมนุษย์ได้ ตัวอย่างเช่น กรณีประเทศอิรักที่ถูกครอบครองโดยสหรัฐและพันธมิตร แต่ในโลกที่มีการเชื่อมสัมพันธ์กันมาก ความมั่นคงร่วมกันในด้านต่างๆ ก็จำเป็นต้องนำมาพิจารณา ในอันที่จะประกันความมั่นคงในภูมิภาค แต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกในองค์กรเหนือรัฐจำเป็นต้องสนใจอาณาเขตอิทธิพลของตนในระดับหนึ่ง แต่นี่ก็ไม่ใช่เป็นการถูกรบครอง

2) จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มากที่สุด นี่เป็นการสร้างความมั่นคงมนุษย์ส่วนบุคคล ซึ่งมีผลงานที่เห็นได้คือการที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองดีขึ้นจากการวางอำนาจบาตรใหญ่ในรูปแบบต่างๆ แต่ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาจากเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น อาชญากรรมในท้องถิ่น และการก่อการร้ายในบางพื้นที่

3) จะต้องบำรุงความสุขของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก เป็นหลักการที่ล้มลูกคูลูกหลาน โครงการเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อที่จะทำให้ราษฎรทุกคนมีงานทำ ไม่เคยได้นำมาใช้จริงอีกราว 30 ปีต่อมา จึงได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะมุ่งหวังให้ราษฎรทุกคนมีงานทำ และได้ขยายช่องว่างในสังคมออกไปจนแก้ไขได้ยาก อย่างไรก็ตาม ในรัฐบาลปัจจุบัน ได้มีการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติเพื่อการจัดความยากจนในระดับหนึ่ง

4) จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน หลักนี้มีการปฏิบัติจนได้ผลที่เห็นได้ เช่น มีการยอมรับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5) จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น หลักนี้ก็นับว่าการปฏิบัติได้ผล ในปัจจุบัน ประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นอิสระเสรีสูงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

6) จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร หลักนี้ก็นับว่าจัดทำได้ดีพอสมควร อัตราการรู้หนังสือของราษฎรในปัจจุบันค่อนข้างสูงแต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ก็ยังต้องปรับแก้ไม่น้อย จนดูเหมือนเป็นจุดอ่อนในการสร้างความมั่นคงมนุษย์ในประเทศ ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ได้เกิดเหตุการณ์ใหญ่ ได้แก่ สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีผลกระทบตั้งแต่ก่อนสงคราม จนถึงหลังสงคราม เกิดลัทธิชาตินิยม ลัทธิผู้นำตามแบบประเทศอิตาลีและเยอรมนีในการสร้างชาติ การเข้ายึดครองประเทศของทหารญี่ปุ่น การพัวพันเข้าสู่สงคราม การถูกทิ้งระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้ประชาชนต้องเอาตัวรอด แต่บ้านเมืองก็ไม่ได้เสียหายมากนัก

จากสุนทรพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์เรื่อง "คณะราษฎรกับการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 24 มิถุนายน" เนื่องในงาน "กึ่งศตวรรษประชาธิปไตย" มีความตอนหนึ่งตอบได้การให้ร้ายแก่คณะราษฎรว่า "คณะราษฎรส่วนรวมมีอุดมการณ์และปณิธานอย่างบริสุทธิ์เพื่อประชาธิปไตย สมบูรณ์ แต่การปฏิบัติเพื่ออุดมการณ์และปณิธานนั้น มีความผิดพลาดบกพร่องที่ทำให้การสถาปนารัฐธรรมนูญประชาธิปไตยนั้นต้องล่าช้ามาจนถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 แม้ว่าในระหว่างทางดำเนินนั้น คณะราษฎรส่วนรวมต้องประสบแก่การโต้เถียงกันภายในคณะและจากภายนอกคณะ แต่คณะราษฎรส่วนรวมก็ได้พัฒนาชาติให้สำเร็จตามหลัก 6 ประการ...นั้น ขอให้ท่านทั้งหลายโปรดสังเกตว่า ภายหลังการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 ที่ได้ล้มระบอบปกครองตามรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์ฉบับ 9 พฤษภาคม 2489 เป็นต้นมา จนถึง 24 มิถุนายน 2529 ก็เป็นเวลากว่า 35 ปีแล้ว ประชาธิปไตยก็ยังล้มลุกคลุกคลานตลอดมา"

การพัฒนาประเทศในสมัยสงครามเย็น (2490-2516) มี 2 ด้านใหญ่ คือ

1) เป็นการต่อต้านคอมมิวนิสต์ การรณรงค์ต่อต้านคอมมิวนิสต์มีส่วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงมนุษย์ มีการลิดรอนสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน อัตราการประทุษร้ายกันภายในชาติขึ้นสูง จนกระทั่งเกิดการลุกขึ้นสู้ด้วยอาวุธภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์มีส่วนทำให้เงินไหลเข้าประเทศจำนวนไม่น้อย ทั้งจากการมีส่วนร่วมในสงครามเกาหลี และสงครามอินโดจีน โดยเฉพาะในสงครามอินโดจีนที่ประเทศกลายเป็นฐานทัพขนาดใหญ่ให้แก่สหรัฐ เงินที่ไหลเข้ามานี้มีส่วนในการขับเคลื่อนการขยายตัวทาง

เศรษฐกิจ แต่ในอีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของปัญหาโสเภณี เมียเช่า สถานเรียมย์ ยาเสพติดและการค้าของเถื่อน เพิ่มอิทธิพลท้องถิ่นและอำนาจมืด กระทบต่อความมั่นคงมนุษย์

2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจเน้นหนักในด้านการพัฒนาทางด้าน กายภาพ เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยเฉพาะใน ภาคอุตสาหกรรมและภาคเมือง ทำให้ชนบทล้มละลาย การเกษตรถูกละเลย เกิดปัญหาทางสังคม จำนวนมากตามมา

การพัฒนาประเทศหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (พ.ศ.2516-2540)

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นระยะเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญในแนวทางการพัฒนา ประเทศ กล่าวคือ

1) มีความความพยายามที่จะปิดยุคสงครามเย็น เช่น มีการเยือนประเทศจีน และการย้อนยุค สงครามเย็น เช่น การรัฐประหาร ตุลาคม 2519 และการรัฐประหาร 2534

2) การเฟื่องขึ้นของแนวคิดสังคมนิยมที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

3) การเติบโตจากการส่งออก เริ่มในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ การแปรสนาม របเป็นตลาดการค้า การรับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ตั้งแต่สมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ รวมทั้ง การพยายามแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ในสมัยต่อมา

การพัฒนาประเทศหลังวิกฤติการเงิน (2540-ปัจจุบัน)

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้กล่าวได้ว่า มีสาเหตุสำคัญมาจากการดำเนินนโยบายเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงินโดยขาดความพร้อม จากวิกฤตนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ การทบทวนการพัฒนาครั้งสำคัญ ซึ่งมีทั้งด้านการก้าวไปตามหนทางเสรีนิยมใหม่เช่นเคย และการที่ หาทางออกใหม่ มีที่ควรกล่าวดังต่อไปนี้

1) การปฏิรูปทางการเมือง ที่สำคัญได้แก่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2540 ซึ่งมีทั้งด้าน ยึดแนวคิดเสรีนิยมใหม่และด้านให้ความสำคัญแก่ชุมชน มีความพยายามทั้งด้านที่จะสร้างรัฐบาลที่ เข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ความสำคัญแก่การเมืองภาคประชาชนหรือภาค พลเรือนขึ้นมากู้ชานกับการเมืองของนักการเมือง การตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการบริหาร ประเทศจำนวนหนึ่ง

2) การปฏิรูปทางการปกครอง คือการปฏิรูประบอบราชการ ซึ่งในทางปฏิบัติ ทำให้ ระบบนี้รับใช้ระบบทุนและธุรกิจการค้ามากขึ้น

3) การปฏิรูปทางธุรกิจ ที่สำคัญได้แก่การส่งเสริมการส่งออกตั้งแต่สินค้าอุตสาหกรรมใหญ่จนถึงสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน และการสร้างธรรมาภิบาลในบริษัท การปฏิรูปทางธุรกิจนี้จะกลายเป็นศูนย์กลางการปฏิรูปทางการศึกษาด้วย

4) การปฏิรูปทางสังคม การปฏิรูปทางสังคม ได้แก่ การจัดระเบียบทางสังคม ทำสงครามต่อต้านยาเสพติด ขจัดผู้มีอิทธิพล การขจัดความยากจน เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายความมั่นคงมนุษย์ ปี 2542 การตั้งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ การเน้นอย่างน้อยทางวาจาเรื่องการพัฒนาที่ถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง

5) การเฟื่องฟูของแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง การพึ่งตนเองของชุมชน แนวคิดนี้จะเป็นรากฐานความมั่นคงมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดเรื่องเสรีทางการค้า การลงทุนขนาดใหญ่ การควบรวมกิจการเข้ามามากขึ้น

ลักษณะเด่นของผู้ประกอบการทางสังคมเป็นอย่างไร ?

1) ผู้ประกอบการทางสังคมเช่นเดียวกับผู้ประกอบการทางธุรกิจมีจำนวนไม่มาก และผู้ประกอบการทางสังคมนั้นกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่หายาก

2) ผู้ประกอบการทางสังคมนั้น มักเป็นผู้ถูกกระตุ้นให้สำนึกในปัญหาหนึ่งอย่างแรง ปลุกเร้าให้ลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหานั้นอย่างทันท่วงที อดทนเป็นปีหรือสิบปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงสังคม มักไม่ใช่ผู้เป็นอัจฉริยะ หรือได้รับการศึกษาดีที่สุดในชั้นเรียน หรือร่ำรวยที่สุด เป็นผู้มีพรสวรรค์จะเปลี่ยนแปลงสังคมหรือชุมชนนั้นๆ ไม่ได้เริ่มต้นจากกำไร เช่น ขณะที่ผู้ประกอบการทางธุรกิจมีวิสัยทัศน์ในการสร้างรอนแท่นกักเก็บที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผู้ประกอบการทางสังคมฝันถึงโลกที่เด็กทุกคนได้วัคซีนป้องกันโรค

3) โดยทั่วไปเป็นผู้ที่เริ่มต้นโดยไม่มีความรู้หรือความสามารถในการบริหารองค์กรขนาดใหญ่ แต่ค่อยๆ เรียนรู้และพัฒนาความสามารถทีละขั้นไป ต่างกับผู้บริหารธุรกิจที่มีชื่อเสียงมักมีการศึกษาและการฝึกฝนมาก่อนอย่างดี

4) เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการและบริหาร เป็นการประสานระหว่างความสนใจแบบนักวิชาชีพและความเชื่อส่วนตัว ระหว่างนวัตกรรมกับการปฏิบัติ

ตัวอย่างผู้ประกอบการทางสังคมที่เด่น

จิม แกรนต์ ซึ่งทำการเคลื่อนไหวในการสร้างวันแห่งความสงบ (Day of Tranquility) ในเอล ซัลวาดอร์ เพื่อยุติสงครามกลางเมืองและกลับมาให้ความสนใจดูแลเด็ก เช่น การฉีดวัคซีนให้ช่วยชีวิตเด็กไว้ถึง 25 ล้านคน

มูฮัมหมัด ยูนุส ผู้ก่อตั้งธนาคารชุมชน "กรามีน" (Grameen Bank) เป็นผู้นำทางด้านสินเชื่อขนาดเล็ก (Microcredit) โดยมีผู้ขอกู้เพียง 7 ราย

Erzsebet Szekeres นักเคลื่อนไหวสตรีในฮังการี เธอได้จัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือผู้พิการหลายด้านขึ้นทั่วประเทศฮังการี ที่สถาบันของเธอคนพิการเหล่านี้ได้รับการดูแลอย่างดีและมีชีวิตชีวา ต่างกับในสถาบันของรัฐ

มาร์กาเรต แซงเกอร์ นักเคลื่อนไหวชาวอเมริกัน ผู้ก่อตั้งสมาคมวางแผนครอบครัวสหรัฐ ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหววางแผนครอบครัวทั่วโลก

แมรี มอนแทสเซอรี สตรีชาวอิตาลี ที่พัฒนาวิธีการสอนเด็กเล็กจนเป็นที่แพร่หลายทั่วโลก

วิโนฟ ภาเว ผู้ก่อตั้งและผู้นำขบวนการพรแผ่นดิน (Land Gift Movement) ก่อให้เกิดการปฏิรูปที่ดิน กระจายที่ดินแก่ชาวนินเดียวรรณะต่ำจำนวนมากกว่า 7 ล้านคน

อย่างไรก็ตาม ควรทราบว่า มีผู้ประกอบการทางสังคมจำนวนมากประสบความสำเร็จล้มเหลว ทั้งโดยการกระทำของตนเองและเหตุปัจจัยอื่น บ้างถูกคุกคามจากอำนาจรัฐและผู้มีอิทธิพล ผู้ประกอบการทั้งหลาย ล้วนต้องเผชิญความเสี่ยง ผู้ประกอบการทางสังคมยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงสูง เนื่องจากผู้มีอำนาจและอิทธิพลนั้น มีแนวโน้มที่จะรักษาสถานะเดิมของสังคม ไม่ใช่ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงสังคม

ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมควรทำอย่างไร ?

มีคำแนะนำบางประการสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ดังนี้

1) หากลังเลสมอง (Brain Trust) คนที่ไว้วางใจได้ ผู้ที่มีความชำนาญและสติปัญญาอย่างรอบด้าน คนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำลังจะทำ คนที่จะสนับสนุนอย่างเอาใจจริงเอาใจ คนที่เป็นผู้เปิดประตูหรือเชื่อมสายกับกลุ่มผู้มีอำนาจ อิทธิพลหรือเงิน

2) มีตลาดสำหรับสินค้าหรือไม่ ถ้ามีไปสนทนากับบุคคลเหล่านี้ ดูว่ามีผู้อื่นทำแบบเดียวกันหรือไม่ ทำได้ดีหรือไม่

3) คิดถึงตัวเลขทรัพยากร ทั้งที่เป็นเงินทุนและบุคคล หาผู้ปฏิบัติและพันธมิตร

คำแนะนำดังกล่าว ได้มาจากการศึกษาวิธีปฏิบัติของผู้ประกอบการทางสังคมในที่ต่างๆ บุคคลเหล่านี้ อาจกระทำแบบเป็นไปเอง แต่การเก็บรวบรวมบทเรียนของผู้ปฏิบัติมาก่อนก็อาจลดเวลาการแสวงหาด้วยตัวเองลง

ผู้ประกอบการทางสังคมเชิงธุรกิจ

มีนักวิจารณ์ทางธุรกิจพยายามแยกผู้ประกอบการทางสังคมออกเป็น 2 แบบ แบบแรก เป็นผู้ประกอบการทางสังคมที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล หรือมูลนิธิ แบบนี้เป็นส่วนใหญ่ แบบที่สองเป็นผู้ประกอบการทางสังคมที่สามารถสร้างกิจการจนเลี้ยงตัวเองได้อย่างน้อยบางส่วน เป็นรูปแบบที่วงการธุรกิจปัจจุบันให้ความสนใจอย่างมากในสำนักสอนทางธุรกิจและวงการการเงิน เมื่อต้นปี 2004 ได้มีการประชุม องค์กรการแข่งขันจากการลงทุนทางสังคมโลก (Global Social Venture Competition) องค์กรนี้มีจุดประสงค์ในการสนับสนุนการประกอบการทางธุรกิจที่สนองตอบต่อ 2 เงื่อนไข ได้แก่ ก) มีวัตถุประสงค์ทางสังคมที่ชัดเจนและวัดได้ ข) มีความยั่งยืนทางการเงิน นั่นคือมีกำไร หรือสามารถเลี้ยงตัวได้จากรายได้ กลุ่มนี้มีความเห็นว่า ปัญหาท้าทายของผู้ประกอบการทางสังคม ก็คือการขาดแคลนเงินทุนในระยะปานกลางและระยะยาว ซึ่งกลุ่มธุรกิจการเงินอาจเข้ามามีบทบาทได้ (บิสิเนส วิก 03052004)

ประเทศไทยมีผู้ประกอบการทางสังคมเชิงธุรกิจมากน้อยเพียงใด ?

ในระยะ 30 กว่าปีมานี้ ประเทศไทยได้มีนวัตกรรมทั้งทางการเมืองและทางสังคม ที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ย่อมมีผู้ประกอบการทางสังคมจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มได้แก่ (1) การเมืองภาคพลเรือนหรือภาคประชาชน เพื่อสร้างประชาธิปไตยของประชาชน ตัวอย่างองค์กร เช่น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (2) กลุ่มชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่และเข้มแข็ง เพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเอง (3) กลุ่มสิ่งแวดล้อม และ (4) กลุ่มปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาสตรีและเด็ก ปัญหาโสเภณี ปัญหาโรคเอดส์ ฯลฯ

จากเอกสารของสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชน (องค์กรมหาชน) ได้รวบรวมผู้นำชุมชนที่เด่นจากทุกภาครวม 45 คน นับว่ามีไม่น้อย ผู้นำเหล่านี้มีความปรารถนาจะสร้างความอยู่ดีมีสุขแก่ชุมชน และขยายเครือข่ายไปทั่วประเทศ การทำงานได้ก้าวถึงขั้นการสร้างแผนชีวิตชุมชน อันประกอบด้วย ทั้งแนวคิด ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนปฏิบัติการ และกลไกการทำงาน โดยชุมชนเพื่อชุมชน เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นพลังแผ่นดินอย่างหนึ่ง

ความต้องการนวัตกรรมเพื่อสาธารณะในอนาคต

ในระยะหลัง ปฏิเสธไม่ได้ว่านวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีบทบาทอย่างสูงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้ขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว และถือกันว่าทำให้สังคมพัฒนาไปด้วยขณะเดียวกัน ก็ปรากฏนวัตกรรมทางธุรกิจไม่น้อย ดังจะเห็นว่าแม้แต่ธนาคารก็คิดสินค้าต่างๆ ออกมาตลอด นวัตกรรมทางธุรกิจทำให้ช่วยสามารถบริหารธุรกิจและบริการแก่ลูกค้าได้ดีขึ้นอย่าง

เห็นได้ แต่โลกก็ไม่ประสบความสำเร็จ และมีความไม่แน่นอนและน่าอันตราย
 ยิ่งขึ้น เป็นไปได้ว่า บางทีเราอาจต้องการนวัตกรรมอีกแบบหนึ่งมาช่วยเสริม ได้แก่ นวัตกรรมทาง
 สังคม ถ้าหากเป็นจริงก็หมายความว่าในปัจจุบัน เราต้องการนวัตกรรม เพื่อสาธารณะหรือผู้ประกอบการ
 ทางสังคมจำนวนมาก ซึ่งคุณจะไม่พบสถาบันการศึกษาใดที่เปิดสอน มหาวิทยาลัยของวิชานี้เกิดขึ้นใน
 ที่ที่มีปัญหา ท่ามกลางผู้คนที่ต้องการดิ้นรนเพื่อหาทางออก ข้าแล้วข้าอีกจนกระทั่งก่อแรงบันดาลใจ
 ให้แก่บางคนหรือกลุ่มคนให้มุ่งมั่นลงมือแก้ปัญหาเหล่านั้น โลกมีปัญหาความมั่นคงอย่างสูงและมี
 แนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่เรื่องความยากจน จนถึงคอร์รัปชัน ตั้งแต่อาชญากรรมจนถึงการก่อการร้าย
 ลัทธิจักรวรรดินิยมจนถึงการแข่งขันทางอาวุธ และการว่างงานจนถึงมลพิษ ในสถานการณ์เช่นนี้ เห็นได้
 ว่าความมั่นคงมนุษย์ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดการปฏิบัติทางสังคม โลกต้องการทั้งผู้ประกอบการ
 ทางสังคมและกลุ่มอาสาสมัคร และความมั่นคงมนุษย์จะบังเกิดได้ ก็ต่อเมื่อประชาชนเป็นผู้เขียน
 ประวัติศาสตร์ที่แท้จริง ในด้านความสัมพันธ์ทางอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การ
 มองปัญหาความขัดแย้งจากจุดความมั่นคงมนุษย์ จะขยายกรอบการมองจากเพียงการใช้อำนาจรัฐ
 กำลังทหารและการรักษาเขตแดน ไปสู่การสร้างกลไกเพื่อความร่วมมือเพื่อจัดการความสัมพันธ์
 ทางเศรษฐกิจ-การเมืองอย่างเหมาะสม ทั้งภายในและระหว่างประเทศ สิ่งนี้ย่อมก่อความหวังน้อยๆ
 สำหรับอนาคต ความมั่นคงมนุษย์ในฐานะยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา และบทบาทหน้าที่ของ
 รัฐในยุคแห่งความไม่แน่นอน